

Műszaűző tevékenység

Interjú Szentmártoni Jánossal, az MMA Kiadó ügyvezetőjével

Több mint másfél éve vezetted az MMA Kiadót, és reformokat is hoztál. Melyek ezek?

2025 januárjától négy nagy működési egységről beszélünk a kiadó esetében: a könyvkiadás, a film- és videókészítés, a digitalizációs és szakkönyvtári csoport, valamint hozzánk tartozik a Falusi Márton és általa szerkesztett *Magyar Művészet* folyóirat megjelenítése is. Az induláskor két nagy feladat köré sűrűsödtek a teendők: az egyik a kiadó láthatóbbá tétele, a másik a működés költségoptimalizálása, vagyis a gazdasági háttér rendberakása, racionalizálása és áttekinthetővé tétele. Ez utóbbi Szabó Beatrix gazdasági igazgatóm nélkül nem mehetett volna végbe, óriási munkát végez. A reformok bevezetéséhez jelentős erkölcsi támogatást és bizalmat kaptam az MMA vezetéstől, személy szerint elnök úrtól és főtitkár úrtól is. A könyvkiadás területén fontos reform a nyomdai közbeszerzetés szereplőinek a bővítése, vagyis a versenyhelyzet fokozása, amely automatikusan lejjebb szorítja a nyomdai árakat. A korábbi eljárás egy-két aktív szereplője helyett ebbe az újba már tizenkét nyomda nevezett be; a kör egyébként folyamatosan bővíthető olyan nyomdákkal, amelyek megfelelnek a technikai és minőségi feltételeknek. Van ennek szakmai kockázata is, hiszen olyan cégekkel is kapcsolatba lépünk, amelyekkel eddig még nem dolgozott a kiadó, és nem ismerhetjük közelebbről, mire képesek – tavaly év végén például két könyvet is vissza kellett küldenünk, hogy csinálják újra –, de lényegesen kedvezőbbek a nyomdai árajánlatok, mióta egy-egy kötet elnyeréséért rendszerint négy-öt nyomda is indul. Kapacitása és portfóliója alapján az MMA Kiadó egyébként a közepes méretű kiadók sorába tartozik, de a Magyar Művészeti Akadémia intézményeként a kiadói középmezőnynél lényegesen erősebb gazdasági háttérrel rendelkezik. Jó volna, ha pozíciójánál fogva a kereskedelmi térben is az átlagosnál előnyösebb helyzetbe kerülhetne, de ehhez az érintett intézmények felsővezetői megállapodása szükséges. A kezdeményezett reformok távlati célja, hogy a biztos finansziális alap szakmai téren is előnyt biztosítson a közepes méretű kiadók versenyében.

Természetesen egyetlen kiadó sem működhet eredményesen megfelelő koncepció szerint bekért kéziratbázis nélkül. Ezért már egy éve megkerestem az Akadémia kilenc tagozatát annak érdekében, hogy ne csupán ötletekkel és javaslatokkal támogassák az MMA Kiadó munkáját,

hanem lehetőleg elkészült kéziratokkal is. Vagyis a tagozatok döntsenek az adott művészeti ághoz tartozó témák kidolgozásáról, megírásáról, vagy hogy kiről szülessen monográfia, tanulmánykötet vagy fotóalbum. Hosszú távon könnyen el tudnám képzelni, hogy a kéziratok elkészítésének költségei fölött a tagozatok diszponáljanak – a kiadónak annyival kevesebb forrásra volna szüksége –, és a kiadót az akademikusok nem ad hoc keresnék meg könyvterveikkel, hanem irányítottan a tagozatok által. E koncepció tesztidőszakának első fecskéje többek közt az idén száz éve született Kroó Györgyről készülő emlékkötet kézírata, melynek elkészültét a Művészetelméleti Tagozat támogatásával egy a mester örökségét ápoló civil alapítvány finanszírozta. Ezzel a módszerrel jóval kisebbre lehetne redukálni annak lehetőségét, hogy a kiadó időzavarba kerüljön azáltal, hogy egy-egy év könyvtermésének kézirat-előállításához csak január-februárban tud hozzálátni.

A film- és videószerkesztőség munkaterületét át is szervezted.

Igen, de még itt sem értünk a folyamatok végére. A szerkesztőség élére mindenesetre olyan új munkatársat kerestem Kutasi Zoltán gyártásvezető személyében, aki közben tartja a szálakat, irányítja a folyamatokat, nem sodródik, ha kell, kezdeményező és kreatív. Tőle is azt kértem, hogy vizsgálja át a területet, hogyan lehet produktívabbá és költséghatékonyabbá tenni a működését, ráadásul úgy, hogy az Akadémia vezetősége részéről is egyre több feladatot kapunk a műsorrogzítások vonatkozásában. A portréfilmek készítése terén új struktúrát vezetünk be, 2026 lesz a kísérleti év. Bízom benne, hogy a szakmai és a nemzedéki vérfriessítésnek pozitív hozadéka lesz. Idén – az alvállalkozói-kisgyártói rendszer megtartása mellett – három új formát is bevezetünk: a gazdasági hatékonyságot növelő produceri rendszert, a Színház- és Filmművészeti Egyetemmel való szakmai együttműködést, amely úgy hoz fiatal, képzett alkotókat és korszerű szemléletet az MMA-portréfilmek világába, hogy szaktanári felügyelet mellett SZFE-vizsgafilmek készülnek az akademikusokról. Végül: négy filmet mi magunk is gyártunk, saját szerkesztésben. 2026-ban összesen harminchárom filmet vállaltunk.

A filmek mellett a kiadó további fontos feladata a videógyártás, vagyis az Akadémia különféle eseményeinek

rögzítése, dokumentálása és önálló anyagok szerkesztése a közmédia részére vagy az intézmény honlapjára, illetve a közösségimédia-felületeire. E területről sem hiányzik immáron a saját innováció, például az egyperces, multimédiás könyvajánlóink is idesorolhatók, de szeretnénk hasonló sorozatot akadémikusokkal 1956-ról a forradalom hetvenedik évfordulója alkalmából. A műfaj természetéből fakad, hogy a legfontosabb elvárás a gyors reakcióidő és a modern médiatechnika alkalmazása.

Itt jegyzem meg, hogy a stúdióink archiválási rendszere elavult, ezért azt is megújítjuk, hogy magas minőségben és könnyen kereshetően őrizzük meg az MMA-portréfilmeket és az akadémiai élet eseményeit megörökítő videófilmeket, nem beszélve az egyesületi korszak archív anyagáról, amelynek történeti értéke napról napra nő.

Mi a helyzet a Kiadó online jelenlétével és a tartalmak digitalizációjával?

Régóta esedékes feladat volt a kiadói honlap és webáruház megújítása, amelynek keretében a *Magyar Művészet* honlapja is modernebbé válik. Az új felületek szebbek, korszerűbbek, áttekinthetőbbek lesznek, és számos funkcióval gazdagodnak: például a hírlevélrendszer elindítása, a podcastok elérése, vagy az e-könyvek megvásárlásának lehetősége. A tervek szerint tavasszal áll föl az új struktúra.

2025-ben jelentős eredményt értünk el az A–Z *Opus* – *azopus.hu* – nevű művészeti életút-adatbázis fejlesztésében két programozó munkatárssal. Ennek folyamánaként radikálisan jobb lett az akadémikus pályaképek és életművek kereshetősége – ma már az első öt találatban szinte mindig benne van az *azopus.hu* is. Az akadémikus oldalak egységessé, áttekinthetőbbé váltak. A magyar kultúra napján élesítettük az angol verziót is, így a pályaképek és az alapinformációk most már a külföldi érdeklődők számára is segítséget nyújtanak. Egyik távlati cél bekapcsolni az oldalt a nemzetközi online térbe, kompatibilissé tenni a hasonló jellegű külföldi portálokkal.

Nemrégiben bemutattatok egy filmet az Akadémia hőskoráról.

Igen, az előbb már érintettem az egykori Kecské – ma Makovecz – utcai egyesületi archívumot. Turi Attila elnök úr kérésére és javaslatára kezdtük el digitalizálni, hogy a különböző elavult adathordozókon levő archív anyagokat kimentsük az utókor számára. Ennek az értékmentő és a későbbi kutatást is lehetővé tevő munkának az egyik fő ösztönzője az volt, hogy – tekintettel a köztestületté válás közelgő tizenötödik évfordulójára is – készítettünk egy filmes összeállítást régi összejövetelek, közgyűlések anyagából, amelyet a még élő alapítókkal fölvev interjúk egészítenek ki. Szász Boglárka szerkesztőkollégám nagy munkát végzett e téren.

Milyen nehézségekkel kell még szembenézned, illetve milyen kihívások várnak rád, rátok?

Másfél éve vettem át a kiadó irányítását, csodát nem érdemes tőlem várni, de a türelemnek és a bizalomnak örülnék azért. Tisztában vagyok azzal, hogy mindenkinek nem lehet egyszerre megfelelni, huszonöt évnyi közösségszolgáltató tapasztalat mondatja ezt velem. Ugyanakkor azt értékelném, ha az újítások és a reformok nem rögtön váltanának ki ellenszenvet vagy félelmet bizonyos akadémikus társaim körében, még akkor sem, ha érdekeket vagy jól bevált struktúrákat sértek meg a lépéseimmel. Folyamatokat lassítanak korábban már lekötött kötelezettségek is. A működés optimalizálása és a reformok eredményessége, nem utolsósorban az új menedzsment szabálykövető módszereinek bevezetése végett mind szakmai, mind operatív – gazdasági, jogi, titkársági – területeken személyi változtatásokra volt szükség, amelyeknek csak egy része volt vezetői döntés eredménye. Mindenesetre a kiadó gazdasági működése már stabilizálódott, áttekinthetőbbé vált – e háttér nélkül mindennemű szakmai megújulás elképzelhetetlen –, de még korántsem értünk a teendők végére.

A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja vagy, ismert és elismert költő, író. Miként sikerül összeegyeztetned a művész alkotásvágát a Kiadónál vállalt „polgári hivatallal”?

Ez régóta visszatérő kérdés az olyan alkotók életében, akik valamely kulturális megbízatást, hivatalt is vállalnak, mert a közösségért is szeretnének tenni. Az én életem is így alakult: szerkesztőként kezdtem, mesterek, pálya- és nemzedéktársak szakmai sikeréért dolgoztam, majd kisebb-nagyobb közösségek irányításával folytatódott az utam. Tehát már fiatalon farkasszemet kellett nézmem a kérdésre adandó válasszal, hiszen az alkotó alapvetően magányra berendezkedett ember. 2010-ben, harmincöt évesen vállaltam el a Magyar Írószövetség vezetését, és ezt három cikluson keresztül vittem, egészen az évtized végéig. Aligha tudtam volna ellátni a feladataimat, ha nem békíttem ki magamban e kettős és egymással ellentétes identitást. Ennek sikere annak köszönhető, hogy úgy láttam, és így látom ma is: a közösségért végzett munka alkotás-ként is felfogható, különösen, ha eredményei maradóak. Talán nem szerénytelenség, ha megemlítem, hogy írószövetségi elnökségem alatt indult útjára 2018-ban a legfiatalabb kulturális ünnepünk, a Magyar Széppróza Napja, vagy még előbb a *Verseik szódával* irodalmi talkshow-sorozat, amely akkoriban, a műfaj születésekor úttörőnek számított; vagy hogy helyettes államtitkárként bábáskodhattam a körül, hogy a Parlament Jókai-emlékévvé nyilvánítsa 2025-öt; de a Petőfi Kulturális Ügynökségnél indított irodalmi programra, a *KMI 12-re* is, amely

Szentmártoni
János
otthonában,
2025
Fotó:
Onda Péter
© Szentmártoni
János

a harmadik évben már több mint negyven művészt mozgattott a Kárpát-medencében, alkotásként gondolok. Ahogy a mostani kiadóvezetést is hasonlóképpen értékelem: számos értékőrző és -közvetítő kiadvány és film születésénél ott lehetek, hogy csak egy szívügyemet említsem, a Nagy László képzőművészetét átfogóan bemutató reprezentatív albumot, amelyet a költő születésének századik évfordulója alkalmából állítottunk össze. Ma már tudom, nem kell félni attól, hogy a témáinkat elírják előlünk mások, azokat csak mi tudjuk.

Azonban az elmúlt huszonöt év nemcsak erre tanított meg, hanem azzal is szembesített, hogy a közösségért végzett munkáért a legritkább esetben ér utol köszönet, mert

minden közéleti tevékenység, feladat- és hivatalvállalás megosztóvá tesz. Ezért érzem az idő múlásával egyre inkább luxusnak, ahelyett, hogy a saját könyveimet írnam. Mert az elmúlt évek alkotói mérlege is sajnos elég kedvezőtlen: szépirodalmi művet írni nemigen volt időm, és most sincs. Tehát a kötelességtudattal, a határidők szorításával és a kisebb-nagyobb konfliktusokkal nehezített kiadóvezetés is meglehetősen múzsaűző tevékenység. De ez nem panasz a részemről, csak ténymegállapítás. Igyekszem tenni azért, hogy az MMA Kiadó tovább fejlődjék, és bizonyos értelemben meg is újuljon. Most ez a dolgom.

Köszönöm a beszélgetést!